

การนำแนวทางปฏิบัติการต้านบูลลี่ (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษา เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

The Employment of Antibullying Guidelines (KiVa) of Finland in Schools: A Case Study Children with Special Needs

สายชล บุตรเสนห์¹

Saichon Butsane¹

Corresponding Author E-mail: Saichon.butsanae@gmail@gmail.com

Received: 2025-08-22; Revised: 2025-09-23; Accepted: 2025-09-26

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวทางปฏิบัติการต้านบูลลี่ (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2) เพื่อเปรียบเทียบการถูกกลั่นแกล้งรังแกของเด็ก ที่มีความต้องการพิเศษ ก่อนและหลังการใช้แนวทางปฏิบัติการต้านบูลลี่ (KiVa) วิธีการดำเนินงานวิจัยเป็น การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนห้วยด่างพรหมภรณ์ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง คือ แนวทางปฏิบัติการต้านบูลลี่ (KiVa) และแบบสอบถาม นักเรียนถึงประสบการณ์เกี่ยวกับการกลั่นแกล้ง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย แจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า

1) ได้แนวทางปฏิบัติการต้านบูลลี่ (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2) การถูกกลั่นแกล้งรังแกของเด็กที่มีความต้องการพิเศษหลังการใช้ แนวทางปฏิบัติการต้านบูลลี่ (KiVa) ลดลง

คำสำคัญ: การกลั่นแกล้งรังแก, แนวทางปฏิบัติการต้านบูลลี่, นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

¹ อาจารย์, โรงเรียนนครสวรรค์บริรักษ์ และภาษา

¹ Teacher, Nakhonsawan Child and Elderly Care and Language School

Abstract

This research aimed to: 1) study the antibullying guidelines (KiVa) of Finland employed in Schools: A case study: children with special needs, 2) compare the bullying of children with special needs before and after of using the antibullying guidelines (KiVa) of Finland. The research was a quasi-experiment research. The sample group consisted of 5 children with special needs in Mattayomsuksa 2/2 of Huadongrachaprommaporn School. The research instruments used were the antibullying guidelines (KiVa) and the questionnaire for students' experiences with bullying. The data analysis used was descriptive statistics (frequency distribution and average). The research results were found as follows;

1) the employment of antibullying guidelines (KiVa) of Finland with children with special needs in schools, and 2) the bullying of children with special needs after using the antibullying guidelines (KiVa) was reduced.

Keywords: Bullying, The antibullying guidelines, Children with special needs

บทนำ

ปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกกันของเด็กและวัยรุ่นในโรงเรียนมีให้เห็นอยู่ทุกวันจากการนำเสนอของสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และทางโซเชียลมีเดีย ปัญหาดังกล่าวกลายเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นอนาคตของชาติ ปัญหาความรุนแรงเป็นปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นมาในสังคมไทย และทั่วโลกเป็นเวลานาน หนึ่งในพฤติกรรมความรุนแรงซึ่งอยู่คู่สังคมในทุกวัฒนธรรมก็คือการกลั่นแกล้ง หรือการรังแก (Bullying) ซึ่งถือเป็นหนึ่งในอาชญากรรมที่แทรกซึมในทุกพื้นที่ไม่ว่าในแต่ในสถานศึกษา โดยความรุนแรงและการกลั่นแกล้งในโรงเรียนนั้น ไม่ได้จำกัดพื้นที่เฉพาะภายในห้องเรียนเท่านั้น หากแต่ สามารถเกิดขึ้นภายในบริเวณพื้นที่ต่างๆ รอบโรงเรียน ระหว่างทางภายนอกห้องเรียน หรือแม้กระทั่งบนพื้นที่โลกออนไลน์ (Cyberbullying) ทำให้ในหลายประเทศมุ่งหาแนวทางแก้ปัญหาดังกล่าว ซึ่ง KiVa ปฏิบัติการด้านบุคลิกได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพจากผู้เชี่ยวชาญของประเทศฟินแลนด์ประเทศชั้นนำด้านการพัฒนาการศึกษา และได้รับรางวัลจากหน่วยงานต่าง ๆ ปรากฏผลเป็นที่ชัดเจน จึงเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่ควรนำมาปรับใช้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่แนวโน้มจะถูกกลั่นแกล้งรังแกมากกว่าเด็กกลุ่มอื่น

แม้ว่าจะมีหลายคนเชื่อว่าประเทศไทยนั้นอยู่กันอย่างเป็นมิตร มีน้ำใจต่อกันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แต่จากสถิติพบว่าประเทศไทยมีเด็กถูกรังแกในสถานศึกษาปีละประมาณ 6 แสนคน จากข้อมูลของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) เมื่อเดือนมกราคม 2561 ใน “โครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด” พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับ 2 ของโลก ที่มีสัดส่วนนักเรียนถูกรังแกจากเพื่อนนักเรียนด้วยกันสูงถึงร้อยละ 40 รองจากประเทศญี่ปุ่น การรังแกกันหรือล้อเลียนกันในโรงเรียนเป็นจุดเริ่มต้นและเป็นการปลุกฝังเด็กเรื่องความรุนแรง การทำร้ายกันมีผลกระทบต่อเด็กทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งอารมณ์ จิตใจ ร่างกาย และคุณภาพชีวิตในระยะยาว นักเรียนที่ถูกรังแกมักเครียดซึมเศร้ามีปัญหาการเข้าสังคม และหากถูกกดดันรุนแรงหรือเรื้อรังจะนำไปสู่การทำร้ายคนอื่นเพื่อแก้แค้นหรือทำร้ายตนเองรุนแรงถึงฆ่าตัวตาย ขณะที่นักเรียนที่รังแกคนอื่นเมื่อทำบ่อยครั้ง จะกลายเป็นนิสัย มีปัญหาบุคลิกภาพแบบใช้ความก้าวร้าว ความรุนแรงต่อผู้อื่น ไม่มีความรู้สึกผิด ใช้ความรุนแรงแก้ปัญหา เป็นอันธพาลและอาชญากรได้ (กรมสุขภาพจิต. 2561: ออนไลน์) และจากการสำรวจพบว่า เด็กกว่า 90% เคยถูกบูลลี่ 43 % คิดจะตอบโต้เอาคืนเสี่ยงที่จะนำไปสู่ผลกระทบที่รุนแรงขึ้น (กรุงเทพธุรกิจ. 2563: ออนไลน์)

การกลั่นแกล้งมักจะเกิดขึ้นในช่วงอายุ 13-18 ปี หรือช่วงมัธยมศึกษา อาจเป็นเพราะว่าในช่วงเวลานี้ เติบโตขึ้นแต่ยังมีความเปราะบางในตัวเอง ตัวนักเรียนในวัยนี้ต้องการ Self-esteem อย่างยิ่ง จากการศึกษาพบพฤติกรรมรังแกกันในกลุ่มเด็กและวัยรุ่นร้อยละ 10.3 (Wilson, Dunlavy, & Berchtold. 2013: 11) วัยที่พบพฤติกรรมรังแกกันมาที่สุดอยู่ในช่วงกลุ่มอายุ 11-15 ปี โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียน ระดับประถมปลายและมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่ามีนักเรียนร้อยละ 40 ที่เคยถูกรังแก เดือนละ 2-3 ครั้ง หรือบ่อยกว่านั้น (Craig et al., 2009: 216) นอกจากนี้ข้อมูลจากสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ พบว่าเด็กกลุ่มที่มีครอบครัวที่ใช้ความรุนแรง หรือเด็กที่ป่วยโรคทางจิตเวช และเป็นเด็กกลุ่มที่เป็นผู้รังแก

ส่วนเด็กที่ตกเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงในการถูกรังแกคือ เด็กที่มีปัญหาพัฒนาการช้า เด็กพิการกลุ่มที่เป็นเด็กพิเศษหรือกลุ่มเพศทางเลือก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่อยู่ในระบบการศึกษาว่า 361,808 คน (ภัทรจรัส บำรุงพงษ์. 2562: 56)

การศึกษาวิจัยของ Mishna (2009: 1222) พบว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษจำนวนมากตกเป็นเหยื่อของการกลั่นแกล้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ว่าจะเป็นลักษณะความบกพร่องทางการเรียนรู้หรือการตกเป็นเหยื่อการกลั่นแกล้งนั้นล้วนแต่ส่งผลต่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการมีปัญหาด้านสังคม อารมณ์และพฤติกรรมทั้งสิ้น สอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ๆ ที่พบว่าเด็กที่มีภาวะความบกพร่องนั้น มีความเสี่ยงที่จะตก เป็นเหยื่อการกลั่นแกล้งมากกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กที่ไม่มีภาวะดังกล่าว สืบเนื่องจากลักษณะบางอย่างภาวะที่พวกเขาเป็น (ภัทรจรัส บำรุงพงษ์. 2562: 54)

โรงเรียนเป็นสถานที่ที่เด็กมาใช้ชีวิตและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน ด้วยความที่เด็กแต่ละคนต่างเติบโต และถูกสั่งสอนมาคนละแบบ การเรียนรู้และปรับตัวเพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีย่อมเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยเวลา บทบาทของครูและบริบทแวดล้อมในโรงเรียนจึงมีส่วนสำคัญต่อการกระบวนการอยู่ร่วมกันของเด็กไม่เพียง ถ่ายทอดความรู้วิชาการแต่ยังถ่ายทอดเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้สังคมขนาดย่อมเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตนอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสม เมื่อเกิดปัญหาที่เรียนรู้จะแก้ไขตามกฎของการอยู่ร่วมกัน ปัญหาเด็กรังแกกัน ในโรงเรียนไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะประเทศไทยเท่านั้นแต่ปัญหาเด็กรังแกกัน ในโรงเรียน เกิดขึ้นในทุกประเทศ ทั่วโลกซึ่งจากการศึกษาพบข้อมูลของต่างประเทศ ในประเทศฟินแลนด์ใช้แผนงานที่มี ชื่อว่า “KiVa” หรือ Kiusaamista Vastaan (สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. 2564: ออนไลน์) อันมีความหมายว่าต่อต้านการกลั่นแกล้ง มาใช้ในโรงเรียนเพื่อต่อต้านการรังแก ด้วยการสอนให้นักเรียนรู้ว่าถ้าเจอ คนถูกรังแกจะต้องทำอย่างไร และต้องรายงานเรื่องนี้ให้ผู้ใหญ่ได้รับทราบ นอกจากนี้ตัวนักเรียนที่ รังแกคนอื่นจะไม่ได้รับการลงโทษแต่จะถูก “เยียวยา” ซึ่งแนวทางการปฏิบัติยังครอบคลุมไปถึงผู้ปกครอง ผ่านเว็บไซต์และช่องทางการปรึกษาที่ผู้ปกครองสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา นักวิจัยของฟินแลนด์มีความเห็นว่า เด็กรังแกคนอื่นเพราะเชื่อว่าจะทำให้ตัวเองได้รับสถานะทางสังคมในหมู่นักเรียน ดังนั้นหากทำให้คนที่ผ่านไปผ่านมาเห็นอกเห็นใจคนที่ถูกรังแก การรังแกก็จะไม่ใช่เรื่องที่น่าชื่นชมอีกต่อไป วิธีการป้องกัน การบูลลี่อย่างหนึ่งที่สำคัญคือ Trust หรือการสร้างใจไว้วางใจ โดยครู ผู้ปกครอง หรือผู้ใหญ่ ต้องทำให้เด็กหรือบุตรหลานเชื่อใจและไว้วางใจเพราะเมื่อเกิดปัญหาการบูลลี่ขึ้น ผู้ใหญ่เหล่านั้นจะเป็นกลุ่มแรกที่ เข้าไปช่วยแก้ปัญหาให้เด็ก ๆ ได้ และจุดเริ่มต้นจากความเชื่อใจจะทำให้เด็กกล้าระบายออกหรือบอกถึง ปัญหาที่พวกเขาพบเจอ ข้อความสำคัญของ KiVa คือเราทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ที่ดีร่วมกัน หากทุกคนสามารถมีแรงจูงใจในการคิดหาวิธีช่วยเหลือเพื่อนร่วมชั้นและเพื่อนร่วมชั้นแทนที่จะมี ส่วนร่วมในการกลั่นแกล้ง ปัญหาการกลั่นแกล้งส่วนใหญ่ก็จะหมดไป

KiVa ได้รับการพัฒนาโดยผู้เชี่ยวชาญที่ศึกษาปรากฏการณ์การกลั่นแกล้งและกลไกมานานหลายทศวรรษ โดย Christina Salmivalli จากมหาวิทยาลัย Turku ประเทศฟินแลนด์ และ Elisa Poskiparta นักวิจัยพิเศษ ซึ่งยังไม่มีโปรแกรมด้านการกลั่นแกล้งอื่น ๆ ที่ได้รับการศึกษาอย่างเข้มข้นเท่า KiVa ก่อนและหลังการดำเนินการอย่างกว้างขวางในฟินแลนด์ โปรแกรมนี้ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าช่วยลดการกลั่นแกล้งและการถูกทำร้ายที่รายงานด้วยตนเองและรายงานโดยเพื่อน ข้อมูลของประเทศฟินแลนด์แสดงให้เห็นว่าหลังจากปีแรกของการทำงานโปรแกรมได้ลดรูปแบบการกลั่นแกล้งอย่างมาก 98 % ของนักเรียนที่ถูกรังแกคิดว่าสถานการณ์ของพวกเขาดีขึ้นหลังจากการแทรกแซง นอกจากนี้ยังมีการรายงานผลเชิงบวกต่อความพอใจในโรงเรียนเกิดแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ และความสำเร็จ KiVa ยังช่วยลดความวิตกกังวลและภาวะซึมเศร้าและมีผลดีต่อการรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับความรู้สึกของเพื่อน การศึกษาจำนวนมากแสดงให้เห็นว่า KiVa ยังใช้ในประเทศอื่น ๆ เช่น เนเธอร์แลนด์ เอสโตเนีย อิตาลี และเวลส์เป็นพื้นที่ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับ KiVa และเพิ่มการค้นพบในเชิงบวกเกี่ยวกับโครงการโปรแกรม KiVa ได้รับรางวัล the European Crime Prevention Award in 2009, Social Policy Award for Best Article ในปี 2012 และ four National Awards in Finland ในปี 2008, 2010, 2011 และ 2012 (KiVa Program, & University of Turku. 2014: online) ซึ่งเห็นได้ว่า KiVa ได้รับการพัฒนาอย่างมีหลักการจากผู้เชี่ยวชาญของประเทศชั้นนำด้านการพัฒนาการศึกษา และได้รับรางวัลจากหน่วยงานต่าง ๆ ปรากฏผลเป็นที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงสนใจที่ดำเนินการวิจัยเพื่อหาแนวทางที่หลากหลาย ทันสมัย และน่าเชื่อถือมาแก้ปัญหาด้านการกลั่นแกล้งรังแกของนักเรียนโรงเรียนหัวดวงราชมหารมณีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ จัดการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตั้งอยู่ที่ ต.หัวดวง อ.เก้าเอี้ยว จ.นครสวรรค์ เป็นโรงเรียนขนาดกลาง ในปีการศึกษา 2565 มีนักเรียนทั้งสิ้น 245 คน มีนักเรียนที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษนักเรียนเรียนร่วมประเภทบกพร่องในการเรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 5

จำนวน 39 คน จากสถานการณ์และปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกในประเทศไทยดังที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น มีความเสี่ยงที่จะตกอยู่ในสถานการณ์การกลั่นแกล้งรังแก ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการนำแนวทางการปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
2. เพื่อเปรียบเทียบการถูกลั่นแกล้งรังแกของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ก่อนและหลังการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa)

สมมติฐานของงานวิจัย

การนำแนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ส่งผลให้การถูกลั่นแกล้งรังแกของเด็กที่มีความต้องการพิเศษลดลง

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการกลั่นแกล้งรังแก

นักวิชาการหลายท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการกลั่นแกล้งรังแก ดังนี้

Master (2002); Sander, & Phye (2004); Porhola et al., (2006); River, Duncan, & Besag (2007); Swearer, Espelage, & Napolitano (2009); Hinduja Samer et al., (2012); นันทนัช สงศิริ, และวิมลทิพย์ มุสิกพันธ์ (2554); ธิติรัตน์ ปุณณะชัยศิริ (2558); สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (2561); อัสรี อนุตรโต (2563); อติชาติ ต้นเจริญ (2565)

พฤติกรรมกรรมการกลั่นแกล้งรังแก เป็นพฤติกรรมก้าวร้าวที่บุคคลแสดงออกมาโดยต้องการทำร้ายบุคคลอื่นให้ได้รับความเจ็บปวดทั้งทางร่างกาย และจิตใจ อาจเกิดจากความตั้งใจหรือไม่ก็ตาม

รูปแบบของการกลั่นแกล้งกันในโรงเรียนจำแนกได้ 4 รูปแบบ ได้แก่ การกลั่นแกล้งทางวาจา การกลั่นแกล้งกันทางร่างกาย การกลั่นแกล้งกันทางด้านอารมณ์หรือสังคม และการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์หรือ Cyber Bully (นวกัทร ณรงค์ศักดิ์, และอารณีย์ วิวัฒนาภรณ์. 2566: ออนไลน์)

แนวคิดเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแกกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือบางคนเรียกว่า เด็กพิเศษ หมายถึง เด็กที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือเป็นพิเศษเนื่องจากความบกพร่องหรือข้อจำกัดทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ประสาทสัมผัส อารมณ์ และสังคม รวมถึงการได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อม อันเป็นเหตุให้เด็กมีข้อจำกัดหรืออุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต หรือการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคมให้สำเร็จตามบทบาทปกติ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดและความรุนแรงของความบกพร่องหรือข้อจำกัดนั้น ๆ (คณะจิตวิทยา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2565: ออนไลน์)

การถูกลั่นแกล้งรังแกสำหรับเด็กพิเศษมีผลเป็นอย่างมาก เด็กได้รับความกดดันและเก็บความกดดันเกิดความตึงเครียดทำให้ไม่อยากไปโรงเรียน เกิดความหวาดกลัว ขาดความมั่นใจ เสียปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน เสียการเรียน เด็กได้รับความกดดันและเก็บความกดดันนั้นไว้จนบางครั้งอาจเกิดการตอบโต้อย่าง รุนแรงที่คาดไม่ถึงก็ได้ การถูกรังแกของเด็กพิเศษที่อยู่ในสถานศึกษา มักส่งผลต่อการเรียนรู้และการอยู่ใน สังคมโรงเรียน มักส่งผลรุนแรง เช่น เครียดแค้น ซึมเศร้า ลาออก หรือแม้แต่ลุกขึ้นมาทำร้ายคนอื่น เผลอ โรงเรียนดังข่าว หลายกรณีพบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นผู้รังแกเอง เพราะมักเป็นกลุ่มที่มีทักษะทาง สังคมหรือการจัดการอารมณ์ไม่สมวัย (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. 2561: 71)

KiVa ปฏิบัติการด้านบูลลี่ของฟินแลนด์

ใจความสำคัญของ KiVa คือเราทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ที่ดีร่วมกัน หากทุกคนสามารถมีแรงจูงใจในการคิดหาวิธีช่วยเหลือเพื่อนร่วมชั้นและเพื่อนร่วมชั้นแทนที่จะมีส่วนร่วมในการกลั่นแกล้ง ปัญหาการกลั่นแกล้งส่วนใหญ่ก็จะหมดไป

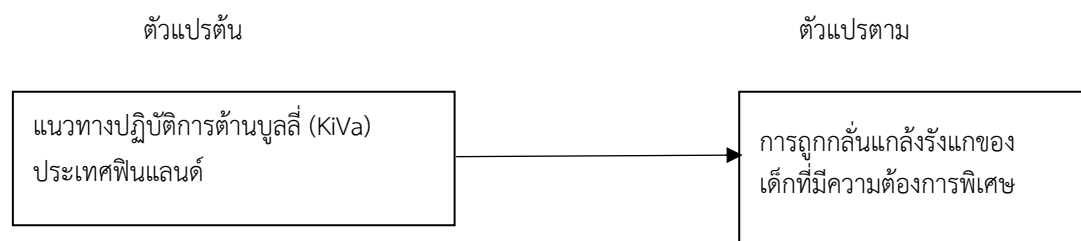
หลัก 3 ประการ ด้านบุลลี (สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. 2564: ออนไลน์)

หนึ่ง – การป้องกัน (Prevention) หลักสูตรของ KiVa จะมุ่งเน้นให้นักเรียนทุกคนทำความเข้าใจว่าพฤติกรรมการบูลลี่คืออะไร ส่งเสริมให้เด็กรู้จักการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น หรือให้พวกเขาเรียนรู้ว่าการ กลั่นแกล้งมีใช้พฤติกรรมที่ควรกระทำ

สอง – การแทรกแซง (Intervention) แผนงานนี้จะให้หลักการและวิธีการแก่ โรงเรียนและเด็ก ๆ เพื่อให้พวกเขาสามารถรับมือกับเหตุการณ์หรือพฤติกรรมการบูลลี่ที่เกิดขึ้นได้ อีกทั้งเด็กที่เป็นผู้แกล้ง จะได้รับการเยียวยาแทนการใช้ทลงโทษ

สาม – การติดตาม (Monitoring) จะมีการวัดประเมินผลประจำปีต่อทางโรงเรียนที่ใช้แผนงาน KiVa ว่าการบูลลี่หรือพฤติกรรมของเด็กในโรงเรียนนั้นเปลี่ยนแปลงหรือเป็นไปในทิศทางใด และจุดไหนที่ควรแก้ไขหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) มีการทำแบบสอบถามก่อน และหลังการทดลอง (Pretest – protest design) เพื่อศึกษาแนวทางปฏิบัติการด้านบุลลี (KiVa) มาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษา เด็กที่มีความต้องการพิเศษ และเพื่อเปรียบเทียบการถูกกลั่นแกล้ง รังแกของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ก่อนและหลังการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบุลลี (KiVa) ประเทศฟินแลนด์ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษนักเรียนเรียนร่วมโรงเรียน ห้วยด่างพรหมภรณ์ ประเภทบกพร่องในการเรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 5 จำนวน 39 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษนักเรียนเรียนร่วมโรงเรียน ห้วยด่างพรหมภรณ์ ประเภท บกพร่องในการเรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (นักเรียนชั้น ม.2/2 เรียนในรายวิชา ภาษาจีนเบื้องต้นของผู้วิจัย ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แนวทางปฏิบัติการด้านบุลลี (KiVa) ประเทศฟินแลนด์ (KiVa Program, & University of Turku. 2014: ออนไลน์)
2. แบบสอบถามนักเรียนถึงประสบการณ์เกี่ยวกับการกลั่นแกล้ง โดยนำแบบสอบถามประสบการณ์เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแกในโรงเรียนของ PISA 2018 มาใช้ ปรับเปลี่ยนจากช่วงเวลา 12 เดือน เป็น 6 เดือน

ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา นักเรียนมีประสบการณ์ต่อไปนี้ที่โรงเรียนบ่อยเพียงใด				
(บางประสบการณ์สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งสองสัปดาห์ขึ้นไป)				
(โปรดเลือกเพียงคำตอบเดียวในแต่ละแถว)				
	ไม่เคยหรือเกือบไม่เคย	สองถึงสามครั้งต่อปี	สองถึงสามครั้งต่อเดือน	หนึ่งครั้งต่อสัปดาห์หรือมากกว่า
นักเรียนคนอื่นตั้งใจกัดกับฉันออกจากสิ่งต่าง ๆ	○	○	○	○
นักเรียนคนอื่นทำให้ฉันเป็นขี้ขลาด	○	○	○	○
ฉันถูกข่มขู่จากนักเรียนคนอื่น	○	○	○	○
นักเรียนคนอื่นแย่งหรือทำลายสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นของฉัน	○	○	○	○
ฉันถูกตีหรือรุมทำร้ายจากนักเรียนคนอื่น	○	○	○	○
นักเรียนคนอื่นกระชากผมหรือเสื้อผ้าที่ไม่ดีเกี่ยวกับฉัน	○	○	○	○

ภาพที่ 2 แสดงแบบสอบถามประสบการณ์เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแกในโรงเรียนของ PISA 2018

ที่มา (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2563: ออนไลน์)

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

นำแนวทางการปฏิบัติการด้านบุลลี (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยมีการทำแบบสอบถามก่อนและหลังการทดลอง ใช้แบบสอบถามประสบการณ์เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแกในโรงเรียนของ PISA 2018 (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2563: ออนไลน์) ถามนักเรียนถึงประสบการณ์เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งในโรงเรียนด้วย 6 ข้อคำถาม ระยะเวลาในการทดลองใช้แนวทางการปฏิบัติการด้านบุลลี (KiVa) ประเทศฟินแลนด์ เป็นเวลา 6 เดือน (วันที่ 1 พฤษภาคม – 31 ตุลาคม 2565) เปรียบเทียบการถูกกลั่นแกล้งรังแกของเด็กที่มีความต้องการพิเศษก่อนและหลังการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบุลลี (KiVa) ประเทศฟินแลนด์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติเชิงบรรยาย แจกแจงความถี่ และค่าเฉลี่ย นำเสนอผลการเปรียบเทียบข้อมูลในรูปแบบของตาราง ประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การนำแนวทางปฏิบัติการด้านบุลลี (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้ผลการวิจัยดังนี้

1. ได้แนวทางปฏิบัติการด้านบุลลี (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งมีแกนหลัก 3 ด้าน คือ โรงเรียน ชั้นเรียน และนักเรียน (ที่มีความต้องการพิเศษ) โดยอาศัยหลัก 3 ประการ คือ การป้องกัน (Prevention) การแทรกแซง (Intervention) การติดตาม (Monitoring)

2. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประสบการณ์การถูกกลั่นแกล้งรังแกของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เป็นกลุ่มตัวอย่างหลังสิ้นสุดการทดลองพบว่าการถูกกลั่นแกล้งรังแกลดลงกว่าก่อนการทดลอง

1. แนวทางปฏิบัติการด้านบุลลี (KiVa) ประเทศฟินแลนด์ที่นำมาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ประกอบด้วย แกนหลัก 3 ด้าน

แกนหลักที่ 1 โรงเรียน

มีการประกาศแนวทางปฏิบัติการด้านบุลลี (KiVa) เป็นลายลักษณ์อักษร และสื่อสารอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ 2) แจ้งบุคลากรในโรงเรียนให้ทราบโดยทั่วกัน และปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน 3) หามาตรการในการป้องกันการกลั่นแกล้งรังแกอย่างเคร่งครัด รวมถึงวิธีการช่วยเหลือเยียวยา ผู้ถูกรังแกและดูแลรักษาผู้รังแกตามหลักวิชาการ 5) ปลุกฝังหรือสนับสนุนกิจกรรม และสนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการลดการกลั่นแกล้งรังแกกัน 6) มีการประชุมชี้แจงนักเรียนและผู้ปกครองเรื่องการลดการกลั่นแกล้งรังแกอย่างสม่ำเสมอ 7) มีการตั้งกล่อรับความคิดเห็น เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นหรือร้องเรียนผ่านกล่อรับข้อความได้

แกนหลักที่ 2 ชั้นเรียน

2.1 การป้องกัน (prevention)

1) ครูควรสอดส่องดูแลความประพฤติของเด็ก มีการเอาใจใส่และเข้าถึงนักเรียนทุกคนอย่างใกล้ชิด ศึกษาถึงสัญญาณการเกิดการรังแกกันเพื่อให้สามารถแก้ปัญหาการรังแกกันได้อย่างทันที่ 2) ครูสอนให้เด็กรู้ว่าการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นเป็นพฤติกรรมรุนแรงที่ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม 3) ครูสอนให้เด็กเคารพสิทธิของผู้อื่น และปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม 4) ครูสนับสนุนให้เด็กได้มีกิจกรรมร่วมกับเด็กที่มีความแตกต่างกับตัวเอง 5) ครูและนักเรียน ตั้งกฎที่ชัดเจนเกี่ยวกับสิ่งที่จะถูกลงโทษหากกลั่นแกล้งรังแกเพื่อน และเข้มงวดกับกฎนั้น และอาจลงโทษเด็กโดยการจำกัดสิทธิในกิจกรรมที่เด็กชอบทำ 6) ครูประจำชั้นกำจัดการปัญหาของการถูกรังแก เช่น หากเด็กถูกข่มขู่เรียกเงินหรือของใช้ส่วนตัว ก็ให้เด็กนำข้าวกล่องไปรับประทาน หรือดัดให้เด็กพกของมีค่า ไปโรงเรียน 7) ครูที่เลี้ยงนักเรียนเรียนร่วมชวนเด็กพูดคุยถึงการถูกลั่นแกล้งรังแก โดยยกประสบการณ์การถูกลั่นแกล้งรังแกของเด็กคนอื่น ให้เด็กฟังเพื่อให้เด็กเข้าใจว่าเหตุการณ์นี้อาจเกิดขึ้นกับใครก็ได้ หากเคยเกิดขึ้นกับเด็กก็จะเป็นโอกาสให้เด็กเล่าให้ครูฟัง และหากเด็กเล่าเรื่องนี้ให้ครูฟัง ครูต้องชื่นชมในความกล้าหาญของเด็กพร้อมกับให้กำลังใจเด็ก ครูที่เลี้ยงนักเรียนเรียนร่วมต้องปรึกษากับครูประจำชั้นเพื่อหาวิธีการช่วยเหลือเด็กต่อไป 8) ครูประจำชั้นและครูที่เลี้ยงนักเรียนเรียนร่วมตั้งกลุ่มไลน์เฉพาะ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และช่องทางที่เป็นความลับให้กับนักเรียนโดยมีไลน์ส่วนตัวของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทุกคนเพื่อให้นักเรียนสามารถแจ้งปัญหาหรือความต้องการโดยติดต่อสื่อสารเป็นการส่วนตัวได้ 9) สร้างความเข้าใจกับนักเรียนในชั้นเรียนในเรื่องการอยู่ร่วมกันกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 10) ฝึกเด็กให้เข้าช่วยเหลือผู้ที่ถูกรังแก สนับสนุนให้เด็ก ๆ ด้วยกันเอง คอยปกป้องหรือดูแลเด็กที่ถูกบูลลี่ เริ่มจากการให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนกลุ่มหนึ่ง ๆ เป็นที่พึ่งพิงให้แก่เด็กที่ถูกบูลลี่ 11) เลือกนักเรียนเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy) สำหรับเด็กพิเศษ นอกจากจะให้ความช่วยเหลือเพื่อนในด้านการเรียนแล้ว ยังสามารถช่วยเหลือและให้ คำปรึกษาแก่เพื่อนที่เป็นเด็กพิเศษโดยมีคุณสมบัติ คือ เข้มแข็ง กล้าพูด กล้าแสดงออก สามารถรับผิดชอบตนเอง ได้ดี มีความอดทนและใจเย็น

2.2 การแทรกแซง (intervention)

1) พูดคุยกับเด็กที่รังแกและถูกรังแก โดยไม่ปล่อยทั้งสองฝ่ายเจรจากันเอง โดยมีครูประจำชั้น ครูที่เลี้ยงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และครูจิตวิทยาของโรงเรียนเข้าพูดคุยด้วย 2) ชมเชยหรือให้รางวัล เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ดีสามารถแก้ไขความขัดแย้งโดยใช้วิธีทางบวกและสร้างสรรค์ 3) หาข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ทำให้เด็กกลั่นแกล้งรังแกเพื่อนทั้งในด้านการคบหา และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

2.3 การติดตาม (monitoring)

1) การกลั่นแกล้งรังแกกัน จำนวนครั้งของการกลั่นแกล้งรังแกกัน ในทุกรูปแบบ (ทางตรง เช่น ภาย วาจา และทางอ้อม เช่น ความสัมพันธ์ทางออนไลน์), ระดับความรุนแรงของการกลั่นแกล้งรังแกกันในโรงเรียน 2) การถูกรังแก จำนวนครั้งที่เด็กถูกลั่นแกล้งรังแกในทุกรูปแบบ (ทางตรง เช่น ภาย วาจา และ ทางอ้อม เช่น ความสัมพันธ์ทางออนไลน์), จำนวนเด็กที่ถูกรังแก 3) พฤติกรรมของผู้เห็นเหตุการณ์ การรายงานเหตุการณ์ การรังแกกัน ทั้งนักเรียน ครูและบุคลากรในโรงเรียน, การเข้าไปขัดขวางการรังแกกัน, การช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกรังแก

แกนหลักที่ 3 นักเรียน(ที่มีความต้องการพิเศษ)

1) ทำกิจกรรมโดยมีเพื่อนอยู่ด้วยอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป ซึ่งมีโอกาสที่จะถูกรังแกได้น้อยกว่าการอยู่คนเดียว 2) นำปัญหาปรึกษาอย่าเก็บเรื่องการถูกลั่นแกล้งรังแก หรือต่อสู้กับเรื่องนี้ด้วยตัวเองตามลำพัง 3) ฝึกการแสดงออกทางอารมณ์และดำเนินชีวิตเป็นปกติ ไม่แสดงอารมณ์หรือปฏิกิริยาโต้ตอบการกระทำนั้น ๆ เพียงแต่บอกผู้ถูกรังแกว่าให้หยุดพฤติกรรมนั้น แล้วเดินห่างออกมา หากสามารถควบคุมอารมณ์ไม่แสดงอาการจะลดแรงจูงใจในการถูกรังแกได้

2. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประสบการณ์การถูกลั่นแกล้งรังแกของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เป็นกลุ่มตัวอย่างหลังสิ้นสุดการทดลองพบว่าการถูกลั่นแกล้งรังแกลดลงกว่าก่อนการทดลอง

ค่าเฉลี่ยของการถูกลั่นแกล้งเปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) จำแนกตามรูปแบบของการถูกลั่นแกล้ง ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2556: 120-121)

2.1 นักเรียนคนอื่นตั้งใจกีดกันฉันออกจากสิ่งต่าง ๆ พบว่า ก่อนการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) มีระดับค่าเฉลี่ย 1.00 การถูกลั่นแกล้งรังแกอยู่ในระดับน้อย หลังการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) นักเรียนถูกลั่นแกล้งรังแกมีระดับลดลง มีค่าเฉลี่ย 0.75 การถูกลั่นแกล้งรังแก อยู่ในระดับน้อย

2.2 นักเรียนคนอื่นทำให้ฉันเป็นตัวตลก พบว่า ก่อนการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) มีระดับค่าเฉลี่ย 1.87 การถูกกลั่นแกล้งรังแกอยู่ในระดับมาก หลังการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) นักเรียนถูกกลั่นแกล้งรังแกมีระดับลดลง มีค่าเฉลี่ย 1.00 การถูกกลั่นแกล้งรังแกอยู่ในระดับน้อย

2.3 ฉันถูกข่มขู่จากนักเรียนคนอื่น พบว่า ก่อนการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) มีระดับ ค่าเฉลี่ย 1.37 การถูกกลั่นแกล้งรังแกอยู่ในระดับปานกลาง หลังการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) นักเรียนถูกกลั่นแกล้งรังแกมีระดับลดลง มีค่าเฉลี่ย 0.75 การถูกกลั่นแกล้งรังแกอยู่ในระดับน้อย

2.4 นักเรียนคนอื่นแย่งหรือทำลายสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นของฉัน พบว่า ก่อนการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) มีระดับค่าเฉลี่ย 1.87 การถูกกลั่นแกล้งรังแกอยู่ในระดับมาก หลังการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) นักเรียนถูกกลั่นแกล้งรังแกมีระดับลดลง มีค่าเฉลี่ย 1.00 การถูกกลั่นแกล้งรังแก อยู่ในระดับน้อย

2.5 ฉันถูกตีหรือรุมทำร้ายจากนักเรียนคนอื่น พบว่า ก่อนการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) มีระดับค่าเฉลี่ย 1.12 การถูกกลั่นแกล้งรังแกอยู่ในระดับปานกลาง หลังการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) นักเรียนถูกกลั่นแกล้งรังแกมีระดับลดลง มีค่าเฉลี่ย 0.62 การถูกกลั่นแกล้งรังแกอยู่ในระดับน้อย

2.6 นักเรียนคนอื่นกระจายข่าวลือที่ไม่ดีเกี่ยวกับฉัน พบว่า ก่อนการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) มีระดับค่าเฉลี่ย 1.37 การถูกกลั่นแกล้งรังแกอยู่ในระดับปานกลาง หลังการใช้แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) นักเรียนถูกกลั่นแกล้งรังแกมีระดับลดลง มีค่าเฉลี่ย 0.75 การถูกกลั่นแกล้งรังแกอยู่ใน ระดับน้อย

อภิปรายผล

1. แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) ประเทศฟินแลนด์ที่นำมาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) ประเทศฟินแลนด์ มุ่งเน้นไปที่แกน 3 หลัก คือ โรงเรียน ชั้นเรียน และนักเรียน แนวทางในการจัดการป้องกันการถูกกลั่นแกล้งรังแกกันของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแบ่ง ออกเป็นส่วนของการออกนโยบาย การจัดการส่งเสริมรวมทั้งป้องกันและผลักดันให้เกิดแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน อีกทั้งในส่วนผู้ปฏิบัติงานหรือบทบาทของครูที่มีความใกล้ชิดกับเด็กนักเรียนก็ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม เป็นตัวอย่างที่ดีผ่านการประพฤติตนและเลือกใช้วิธีการปรับพฤติกรรมที่ตั้งอยู่บนการใช้เหตุและผล มีการให้การปรึกษารูปแบบกลุ่มเพื่อนมากขึ้น เพื่อช่วยกันหาทางออกของปัญหาและแนวทางการปฏิบัติตน ในกลุ่มร่วมกัน การทำงานอย่างสอดคล้องกันระหว่างส่วนบริหาร ส่วนปฏิบัติการ และการสนับสนุนของกลุ่มเพื่อน จะทำให้การขับเคลื่อนแนวทางการป้องกันปัญหาการรังแกกันของเด็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับคู่มือปฏิบัติสำหรับการดำเนินการป้องกันและจัดการรังแกกันในโรงเรียน (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, 2561: 16) ที่กล่าวว่านโยบายต่อต้านการรังแกกันแบบทั้งโรงเรียนถือเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการการรังแกกันในโรงเรียนเป็นความรับผิดชอบของทุกคนในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ในโรงเรียน และนักเรียน เพราะการรังแกกันไม่ใช่แค่เรื่องของเด็กสองฝ่าย (ผู้รังแกกับผู้ถูกรังแก) ดังนั้น การแก้ไขแค่เด็กทั้งสองเพียงอย่างเดียว จึงไม่เพียงพอปัญหาการรังแกกัน เกี่ยวโยงไปถึงทั้งเพื่อนครูพ่อแม่ ชุมชนและสังคมการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต้องอาศัย การเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบทั้งระบบ

1.1 แกนหลักของแนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) ด้านที่ 1 คือ โรงเรียน

โรงเรียนเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการดูแลและปกป้องนักเรียนให้เกิดความสุขและความปลอดภัย ในร่างกายและจิตใจ โรงเรียนมีนโยบายที่ชัดเจนที่จะต่อต้านความรุนแรงและการกลั่นแกล้งรังแกโรงเรียน มีการดำเนินการร่วมค้นหา แนวทางแก้ไขปัญหารับฟังความเห็นที่หลากหลาย ถ่ายทอดสิ่งที่เหมาะสม บทบาทของผู้บริหาร ครู และบริบทแวดล้อม ในโรงเรียนจึงมีส่วนสำคัญต่อกระบวนการอยู่ร่วมกันของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ สังคมขนาดย่อม เรียนรู้ที่จะปฏิบัติตนอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสม เมื่อเกิดปัญหาก็เรียนรู้จะแก้ไขตามกฎหมายของการอยู่ร่วมกัน สอดคล้องกับ สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (2561: 16) ที่กล่าวว่า นโยบายเป็นการแสดงออกให้นักเรียนและครู ทราบว่าโรงเรียนให้ความสำคัญและเอาจริง ทำให้เป็นความรับผิดชอบของทุกคนในโรงเรียน เป็นการตกลงร่วมกันในเรื่องการรังแกกันในโรงเรียน

1.2 แกนหลักของแนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) ด้านที่ 2 คือ ชั้นเรียน ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างครู กับนักเรียนรวมถึงความรู้สึกเชื่อใจ ได้รับการสนับสนุน และได้รับการยอมรับ และมีการควบคุม พฤติกรรมเชิงบวกนั้นส่งผล เป็นพื้นฐานสำคัญของการป้องกันการกลั่นแกล้งรังแกกันในโรงเรียน โดยในระดับชั้นเรียนมีแนวทางประกอบด้วย การป้องกันการ แทรกแซง และการติดตาม

แนวทางการป้องกัน จะประกอบด้วยทุกคนในชั้นเรียนคือ ครูประจำชั้น และครูพี่เลี้ยงนักเรียนพิจารณาเรียนรวม และนักเรียนร่วมชั้นของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สอดคล้องกับการศึกษาของ อติชาติ ตันเจริญ (2565: 9) ที่กล่าวถึง การพูดคุยกับเพื่อนร่วมชะตากรรมเพื่อช่วยกันแก้ไข นอกจากนี้เพื่อนร่วมชะตากรรมอาจเป็น ที่ปรึกษา คลายทุกข์ได้เป็นอย่างดีการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในกลุ่มที่มีปัญหาเดียวกัน การรวมกลุ่ม ไปไหนมาไหน กับกลุ่มเพื่อน ๆ ไม่แยกเดินคนเดียว เพื่อป้องกันการถูกกลั่นแกล้ง นอกจากนี้การรวมกลุ่มที่มีปัญหาเดียวกัน ย่อมมีความเข้าใจกัน เข้าใจกัน อาจจะนำมาซึ่งความเข้มแข็งในการรับมือกับปัญหาจากการบูลลี่ได้ สอดคล้องกับ สถาบัน สุขภาพจิตเด็ก และวัยรุ่นราชนครินทร์ (2561: 10) ที่กล่าวว่าเพื่อนมีบทบาทสำคัญมากในสถานการณ์การรังแกกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมรังแก ผู้ช่วยเหลือ คนดู และผู้เข้าไยบยั้งการ นอกจากนี้ในชั้น เรียนนักเรียนทุกคน ควรเคารพสิทธิ ของผู้อื่นและปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม นักเรียนควรทำกิจกรรม ร่วมกับเด็กที่มีความแตกต่าง กับตัวเองโดยไม่แบ่งแยก ครูควรสร้างความเข้าใจกับนักเรียนในชั้นเรียนในเรื่อง การอยู่ร่วมกัน กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับ ภทรจรัส บำรุงพงษ์ (2562: 58-59) พบว่ารูปแบบการกลั่นแกล้ง ที่พบเจอ มีสาเหตุมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจ ในลักษณะ ของเด็กที่มีความพิเศษของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์ บุคลากร หรือเพื่อนร่วมชั้น เรียน จึงนำมาสู่การกลั่นแกล้ง ทางวาจา หรือทางสังคม/อารมณ์

แนวทางการแทรกแซง โดยการพูดคุยกับเด็กที่รังแกและถูกรังแก ชมเชยหรือให้รางวัล เมื่อเด็กมีพฤติกรรม ที่ดีสามารถแก้ไขความขัดแย้งได้ รวมถึงการหาข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์การกลั่นแกล้ง รังแก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Christina (2010:112) ที่ดำเนินการวิจัยในสาขาจิตวิทยา พัฒนาการและการวิจัย เชิงป้องกัน โดยเน้นที่ความสัมพันธ์ ระหว่างเด็กและวัยรุ่นและการแทรกแซงตามหลักฐานเพื่อป้องกัน ความทุกข์ยากจากเพื่อน เช่น การกลั่นแกล้งในโรงเรียน บทบาทของกลุ่มเพื่อนในการกลั่นแกล้งและ การแทรกแซงที่มีเป้าหมายเพื่อเปลี่ยนพลวัตของกลุ่มเพื่อนที่เอื้อต่อการรังแก พัฒนาและประเมินโครงการ แทรกแซงการกลั่นแกล้ง

แนวทางการติดตามทั้งในส่วนของการรังแกกัน การถูกรังแก และ พฤติกรรมของผู้เห็นเหตุการณ์ สอดคล้องกับ สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (2561: 23) ที่กล่าวว่า การประเมินผลเป็นขั้นตอน ที่สำคัญในการกำกับ ติดตามการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนหลังจากนโยบายและระบบลงไปใช้จริง เป็นกุญแจสำคัญในการ ขับเคลื่อนให้โรงเรียน เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงประจักษ์ ต้องมีการกำหนด เป้าหมายที่ต้องการวัด และระบบการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง อาจติดตามเดือนแรกหรือติดตามเป็นภาคเรียน หรือปีการศึกษา ประเด็นเป้าหมายการวัดประสิทธิผลของระบบการป้องกัน และจัดการการรังแกกันในโรงเรียน

1.3 แกนหลักของแนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) ด้านที่ 3 คือ นักเรียน ซึ่งหมายถึงนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เมื่อเกิดปัญหาถูกกลั่นแกล้งรังแกนักเรียนไม่ควรเก็บปัญหาไว้คนเดียว ควรปรึกษาปัญหา กับเพื่อนที่เป็น Buddy หรือ เพื่อนที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือ ครูพี่เลี้ยงนักเรียนเรียนรวมหรือครูที่ปรึกษาประจำชั้น อย่าเก็บเรื่องการถูกกลั่นแกล้งรังแก หรือต่อสู้กับเรื่องนี้ด้วย ตัวเองตามลำพัง สอดคล้องกับ Smith (2003: 479) พบว่า ในกลุ่มเด็กที่ทั้งถูกรังแกและรังแกผู้อื่นนั้น ใช้กลยุทธ์การแก้ปัญหาแบบ externalizing โดยการขอความช่วยเหลือ และสอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภรดา ขุมพาลี (2562: บทคัดย่อ) ที่พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนที่เคยถูกรังแกได้บอกให้ผู้อื่นรับรู้ (ร้อยละ 28.2) บุคคลที่ถูกรังแกบอกเมื่อเกิด พฤติกรรมรังแกกันขึ้น พบว่า จะบอกเพื่อนเป็นคนแรก รองลงมาคือ บอกพี่หรือน้องตนเอง บอกครูประจำชั้น และบอกพ่อแม่ หรือผู้ปกครองของนักเรียน ตามลำดับ มีจำนวนร้อยละ 22.6 ที่ไม่เคย บอกให้ใครรู้เมื่อเห็นนักเรียนอื่นถูกรังแกส่วนใหญ่นักเรียนจะพยายามห้ามหรือหยุดการกระทำเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 29.2) และเมื่อมีนักเรียนถูกรังแกส่วนใหญ่ครูหรือผู้ใหญ่ จะพยายามห้ามหรือหยุดการกระทำนั้น (ร้อยละ 55.1) นอกจากนี้ การทำกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรมีเพื่อนอยู่ด้วยอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป ซึ่งมีโอกาสที่จะถูกรังแก ได้น้อยกว่าการอยู่คนเดียว ในขณะเดียวกันเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรฝึกการแสดงออกทางอารมณ์ และดำเนินชีวิตให้เป็นปกติ ไม่แสดงอารมณ์หรือปฏิกิริยาโต้ตอบ ต่อการถูกกลั่นแกล้งรังแก สอดคล้องกับ สถาบัน

สุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชชนครินทร์ (2561: 71) ที่ได้กล่าวถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษระดับมัธยมว่า โรงเรียนและชั้นเรียนควรจัดกิจกรรมเน้นการมีส่วนร่วม ให้นักเรียนได้มีบทบาทในการช่วยเหลือต่อต้าน การรังแกกัน และช่วยเหลือผู้ที่มีแนวโน้มเป็นเหยื่อ ของการถูกรังแกและสอดคล้องกับ การศึกษาของ Kendrick, K., Jutengren, G., & Stattin, H. (2012: 80) ที่กล่าวว่า การที่เด็กมีมิตรภาพที่ดีจะช่วยปกป้องช่วย ให้สามารถผ่านเหตุการณ์ตึงเครียดเช่น การถูกรังแกไปได้ เพราะมิตรภาพที่ดีจะช่วยเพิ่มความภาคภูมิใจในตนเอง ช่วยแนะนำวิธีแก้ไขปัญห และทำให้รู้สึกมั่นคงปลอดภัยในสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนด้วยกัน

2. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประสบการณ์การถูกลั่นแกล้งรังแกของนักเรียนที่มีความต้องการ พิเศษ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างหลังสิ้นสุดการทดลองพบว่าการถูกลั่นแกล้งรังแกลดลงกว่าก่อนการทดลอง

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประสบการณ์การถูกลั่นแกล้งรังแกของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างหลังสิ้นสุดการทดลองพบว่าการถูกลั่นแกล้งรังแกลดลงกว่าก่อนการทดลอง ทั้ง 6 รูปแบบของการถูกลั่นแกล้งรังแก คือ 1) นักเรียนคนอื่นตั้งใจกีดกันฉันออกจากสิ่งต่าง ๆ 2) นักเรียนคนอื่น ทำให้ฉันเป็นตัวตลก 3) ฉันถูกข่มขู่จากนักเรียนคนอื่น 4) นักเรียนคนอื่นแย่งหรือทำลายสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นของฉัน 5) ฉันถูกตีหรือรุมทำร้ายจากนักเรียนคนอื่น และ 6) นักเรียนคนอื่นกระจายข่าวลือที่ไม่ดีเกี่ยวกับฉัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ แนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) เป็นแนวทางการต่อต้านการกลั่นแกล้งรังแกของ ประเทศฟินแลนด์ที่ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีการศึกษาดีที่สุดในโลก และเป็นตัวอย่างที่ดีในหลายๆ ด้าน ประสิทธิภาพของ KiVa ได้รับการประเมินในการศึกษาระยะยาวของนักเรียนฟินแลนด์มากกว่า 7,000 คน พบว่าการรังแกกันของนักเรียนและ สุขภาพจิตดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับ KiVa เมื่อเทียบกับโรงเรียนควบคุม (Salmivalli. 2010: 112)

การวิจัยเรื่อง การนำแนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้นำเอาแนวทาง KiVa โครงการป้องกันการกลั่นแกล้งระดับประเทศ ของฟินแลนด์ โดยนำแกนหลักสามด้านอันประกอบด้วย โรงเรียน ชั้นเรียน และนักเรียนกำหนดเป็นแนวทาง มาทดลองใช้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ของโรงเรียนหัวดวงราชมหาภรณ์ พบว่าการถูกลั่นแกล้งรังแกของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษลดลง ซึ่งการวิจัยนี้ถือเป็นอีกหนึ่งแนวทางของความพยายามในการลดความรุนแรงจากปัญหาการถูกลั่นแกล้งรังแกและความเสียหายอันจะเกิดขึ้นกับนักเรียน ในโรงเรียน และเป็นอีกหนึ่งบทบาทของสถานศึกษาในการดูแลนักเรียนทุกกลุ่มให้ได้รับความปลอดภัย และมีความสุขพร้อมที่จะเรียนรู้และเติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพของชาติต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหาร ครู นักเรียน และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรเห็นความสำคัญของการแก้ปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกในสถานศึกษา โดยเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือเด็กที่มีความแตกต่างจากบุคคลอื่น เนื่องจากเป็นกลุ่มเด็กที่มีความเปราะบางและมีความเสี่ยงที่จะถูกลั่นแกล้งรังแก

1.2 ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนควรร่วมกันกำหนดแนวปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา โดยเน้นให้เกิดความตระหนักถึงความพยายามในการที่จะแก้ปัญหาดังกล่าว

1.3 โรงเรียนควรสร้างเจตคติที่ดีในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกทั้งในและนอกห้องเรียน เช่น การจัดนิทรรศการเพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงปัญหาการใช้ความรุนแรงและการกลั่นแกล้งรังแก ไม่มองว่าการกลั่นแกล้งรังแกนั้นเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 วิจัยการนำแนวทางปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษในทุกระดับชั้นเรียนของโรงเรียน

2.2 วิจัยการนำแนวทางการปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษา โดยใช้กับนักเรียนอื่น ๆ ทั้งโรงเรียน

2.3 วิจัยการแก้ปัญหาความรุนแรงและการกลั่นแกล้งรังแกในสถานศึกษา โดยใช้แนวทางอื่น ๆ

2.4 ศึกษาความคงทนของพฤติกรรมกรกลั่นแกล้งรังแกที่เป็นผลจากการนำแนวทางการปฏิบัติการด้านบูลลี่ (KiVa) ประเทศฟินแลนด์มาใช้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2561). **ไทยอันดับ 2 “เด็กกรังแกกันในห้องเรียน” พบเหยื่อปีละ 6 แสนคน**. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.dmh.go.th/newsdmh/view.asp?id=27485>.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2563). **บทบาทของครอบครัว โรงเรียนและชุมชน ในการป้องกันการกลั่นแกล้งกันในห้องเรียน**. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2565, จาก <https://www.educathai.com/knowledge/articles/368>
- คณะจิตวิทยา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2565). **เด็กที่มีความต้องการพิเศษ Child With Special Needs, คำศัพท์จิตวิทยา**. สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2565, จาก <https://www.psy.chula.ac.th/th/feature-articles/children-with-special-needs/>.
- จิตรรัตน์ ปุณณะชัยศิริ, สิริรัตดา ปัญญาภาส, และจิตติ แก้วพรสวรรค์. (2558). กลยุทธ์ในการแก้ปัญหาการถูกรังแกของเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย. **วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย**. 60(4): 275-286.
- นวัทร ธรรมศักดิ์, และอารณีย์ วิวัฒนาภรณ์. (2566). สถานศึกษาต้นแบบในการป้องกันการกลั่นแกล้งรังแกกันในห้องเรียนของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา. **วารสารกระบวนการยุติธรรม**. 16(1): 35-68.
- นันทน์ สงศิริ, และวิมลทิพย์ มุสิกพันธ์. (2554). **ลักษณะส่วนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลบริบทครอบครัวและพฤติกรรมกรรังแกผ่านไซเบอร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาในเขต กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารจิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ภัทรจรัส บำรุงพงษ์. (2562). การกลั่นแกล้งในมหาวิทยาลัย กรณีศึกษานิสิตที่มีความต้องการพิเศษ. **วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย**. 15(2): 49-63.
- ศุภรดา ชุมพาลี. (2562). **ศึกษาเรื่องพฤติกรรมกรรังแกกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของจังหวัดหนึ่งนภาคกลาง** วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต). มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (วสศ.). (2564). **KiVa: ปฏิบัติการด้านบูลลี่ของฟินแลนด์**. สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2565, จาก <https://research.eef.or.th/kiva-anitbullying-program-in-finland/>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (2563). **การกลั่นแกล้งในห้องเรียนจากมุมมองของ PISA**. **วารสาร Focus ประเด็นจาก PISA**. 54(มิถุนายน 2563).
- สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (2561). **คู่มือปฏิบัติสำหรับการดำเนินการป้องกันและจัดการกรรังแกกันในห้องเรียน**. กรุงเทพฯ: ปิยอนด์พับลิชชิง.
- อดิชาติ ตันเจริญ. (2565). **กระบวนการแก้ปัญหากรบูลลี่ทางเพศในห้องเรียนโดยพุทธสันติวิธีกระบวนการแก้ปัญหากรบูลลี่ทางเพศในห้องเรียนโดยพุทธสันติวิธี**. สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.dpu.ac.th/sao/upload/content/files:>
- อัสรี อนุตโต. (2563). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรังแกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Christina. (2010). **Young People’s Reading: The Importance of the home environment and family support**. Retrieved September 8, 2022, from http://www.literacytrust.org.uk/assets/0000/4955/Young_People_s_Reading_executive_summary.pdf.
- Craig, W., Harel-Fisch, Y., Fogel-Grinvald, H., Dostaler, S., Hetland, J., Simons-Morton, B., ...& Pickett, W. (2009). A cross-national profile of bullying and victimization among adolescents in 40 countries. **International Journal of Public Health**. 54(2): 216-224.
- Hinduja S., Datchin W., & Justin. (2012). **School Climate 20: Preventing Cyberbullying and Sertingone classroom**. California: Corwin A Sage Company.

- Kendrick, K., Jutengren, G., & Stattin, H. (2012). The protective role of supportive friends against bullying perpetration and victimization. *J Adolesc* 2012. 35(4): 1069-80.
- KiVa Program, & University of Turku. (2014). **Let's stop bullying together**. Retrieved September 8, 2023, from <https://europeanschools.kivaprogram.net/> kiva-is-effective
- Master Backline. (2002). **Bullying**. R.I.C. Publication.
- Mishna, F., Saini, M., & Solomon, S. (2009). Ongoing and online: Children and youth's perceptions of cyber bullying. *Children and Youth Services Review*. 31: 1222- 1228.
- Porhola, M., Karhunen, S., & Raiivaara, S. T. (2006). **Bullying at School and in the Workplace: A Challenge for Communication Research**. Annals of the International Communication Association.
- River, I., Duncan, N., & Besag, E. (2007). **Bullying: A Handbook for Educators and Parents**. Praeger Publishers.
- Salmivalli, C. (2010). "Bullying and the peer group: A review". *Aggression and Violent Behavior*. 15(2): 112-120.
- Sander E., Chery, & Phye D., Gary. (2004). **Bullying Implications for the Classroom**. Boston: Elsevier Academic Press.
- Smith, P. K. (2003). The use of coping strategies by Danish children classed as bullies, victims, bully/victims, and not involved, in respons different (hypothetical) types of bullying. *Scandinavian Journal of Psychology*. 44(5): 479-488.
- Swearer, M., Espelage, S., & Napolitano, D. (2009). **Bullying Prevention and Intervention: Realistic Strategies for Schools**. New York: Guilford Press.
- Wilson, M., Dunlavy, A., & Berchtold, A. (2013). Determinants for bullying victimization among 11-16-year-olds in 15 low-and middle-income countries: A multi-level study. *Social Sciences*. 2(4): 208-220.